

Sanat

VE
HÂTİRAT

Şehir Tiyatrosu bu yıl özel tiyatroların üstünde bir varlık göstererek, mazisine lâyık olduğunu gösterdi

Sezon sonunda, Şehir Tiyatrosu ve özel tiyatrolar

İstanbulda bir tiyatro sezonu daha sona erdi. Artık perde-ler turnelerde açılacak. Şimdi düşünelim, İstanbul seyircileri bu sezonda gerçek sanat değeri olan kaç piyes seyretti? Turneye çı-kan veya çıkmak üzere olan sah-nerin yönetmenleri her şeyden evvel işlere uçup gelecek olan turneleri gözünden vurmak sevda-sına düşmüşlerdi. Hele bazı sahne-ler halkın tiyatrosu sevgisine ve iyi niyetine omuz silerek, usta prop-agandacılar sayesinde temsillerini 150 ye, 200 e kadar çıkarabiliyorlar, ama bir de baktık ki, işler bol verim sağlanmış, fakat telif veya tercüme yüksek sanat eseri ile pek az karşılaşmışlardır. Bu, tiyatroya-ğış çok gelişmiş olan halka karşı en hafif deyimle saygısız-lıktır. Türk tiyatrosu bu yoldan mı ilerleyecektir? Bu suretle halkın zevkleri bozulara hiç bir sorum-luluk kalmıyor ve halkın nezake-ti karşısında bu acı durum böyle ce devam edip gidiyor.

1966 Ekiminde, tiyatro sezonu- a girerken, ne büyük gururlular ko-parılmıştı. Muhsin Ertugrul'un Şe-hir Tiyatrosundan ayrılması, bazı işlerinden pazarlıklı kimseler tara-fından sanat aleminde bir felâket havası emiş gibi gösterilmeye ça-lışılmıştı. Şehir Tiyatrosu artık batacak diyenler, aralarına bir iki konuşan da katan, dar ve sakat di-yenleri bir genç kuzaktı ve bu gençlik etikisi, onlara, sanki yüksek perdeden konuşmak hakkını ver-mişti. Haftalarca özel tiyatrolarda Muhsini maksatlarına paravan ede-rek protesto bildirileri ni okutma- dılar. Belediyeyi protesto ederek kol kola yürüyüşler mi yapmadı- ları. Gazetelerde bütün bütün felâ-ki destanı gibi yazılar ni yazma- dılar. Sonuç ne oldu? Elli yıllık sevilli bir mazisi olan Şehir Tiyat-rosu yine dimdik ayakta, yaygara- cılar ise ayazda kaldılar. Fakat şu hale bakın ki, Şehir Tiyatrosu dört sahnesinde de evvelki yıllardan çok daha güzel piyeslerle halk o-larak kendisini gösterdi. Başına saptanmak istenen haşer, tutana- nın ellide kaldı. Aksi, çok hazine ve utandırıcı olurdu. Ve Türk te- matini bu köklü sanat oca-ğın yıkılmaya çalışanlarına günahı- ni asla affetmeyecektik.

Bu sezonda politikalardan uzak- ta güzel bir köy piyesini Şehir Tiyatrosu sahneye koy- du mu? Kaldı ki, bu (Çatalı Köy) dört sahnede orada şafa- tlı- rı. Tercüme piyesler içinde de, de (Görmeden biri), bütün üpleri ile, ne derin bir insalık tetrahimi- cileri, nâzanları, husumetleri, bir kelimedede sen zils duyguları ile önümüze serdi. Sonra Dürre- nat'ın (Büyük Romülü) trajedisi- gibi dev bir eser de başarı ile sahneye konuldu. Sami Ayanoğlu bu eser rolü tecrübeli ve çok güç- lü sanat hamisiyle yürütürken, katolik rollerin bütün sanatleri de bu sahneye ona yardımcı- oldular. Bunun arasında bil- hasebe Sibel Gökçe, Melâhat Ha- sanoğlu ve Mübâc Arasman ile Engin Köknar başta gelmektedir. Sonra ismi çok anlamsız, fakat çok bereketli piyes olan (Gökte bir- kuyruk) ve Gül Gülgün ile Rıza Tü- zün'ün mükemmel oynayıları. Son- ra, seveli çok kadek olmakta be- ra- ber İkinci Büyük Savasta Parisin Almanlar tarafından işgali esnasın- da geçen, vakası hevescan kavnağı bir piyes: Canavar Sofrası. Bu pi- yeste de yine çok değerli bir ka- drer artistimiz olan Gül Gülgün'ün

ikinci başarısı. Nihayet aynı sanat-çı kızımızın (Satoda Kovalamaca) daki canlı oyunu. Bütün genç ar- kadaşları arasında Feridun Karaka- ya'nın unutulmaz tipik kompozis- yon rolü (İşgüzar) piyesinde Suna Pekuysal'ın seyircilere parmak ısır- tan harikulâdeliği. Hele elli yıl son- ra tekrar sahneye konulan Hisse- Sayia.) Başta Vasfi Rıza Zobu, Bedi Muvahhit, Şaziye Moral ve Kemal Tözem olmak üzere emsal- siz bir sanat kudreti ile oynanan bu eski komedi karşısında duydu- ğumuz hayranlık. Ama araya (Ne- den olmasın) gibi tatsız bir kome-

di de karışmıştı. E, bu kadar kusur kadı kızında da olur! Muhsin Ertugrul hiç şüphesiz büyük sanat adamıdır ve modern tiyatromuzu yaratmakta en büyük rolü oynamıştır. Fakat Şehir Tiyatrosunun bu sezondaki zaferine kendisi kuş mu kondurdu? Her şeyi makûl düşünmek ve hisse ka- pılmadan düşünmek en doğru bir hareket olmaz mı? O, Türk sah- nesine yıllar yılı getirdiği büyük yenilikler ve yetistirdiği kabiliyet- lerle her zaman övünmekte haklı- dır. Fakat kendisinden daha fazla- sını istemek de abestir. Demek ki, ismi etrafında, konuşulan gururlu her bakımdan abesti ve ona faz- la sey kazandırmış değildir.

Halit Fahri OZANSOY

Gözelim şimdi özel tiyatroların bu sezondaki faaliyet ve tutumlarına. Göze carpan ilk hakikat, bunların en fazla bul- var piyeslerine yer vermeleridir. İkinci nokta, artık güllüne ve sıkı- cı olmaya başlayan sol fikirler ve sefalet vaveylası! Strası ile bu ti- yatlara bir göz atalım.

● DORMEN TİYATROSU.
(Bugün git, yarın gel) (Karanlık ta komedi) ve (Sahane du!) Ka- ranlıkta piyesi sözde orijinal. Asıl ismi nedir bilmiyorum. Fakat git- gel ve du! du!, hem de sahane- du! du! piyeslerin asıllarını evvelce okuduğum için biliyorum. Bu sa- hane kelimesi, (Sahane zübbürler) den sonra bakalım daha ne nives- lerle asıl ismini kaldıran affelere cengel gibi tutulmuş! Bu nivesler

izi oynanıyor, o kadar. Arada bir de (Yer Demir, Gök Bakır) telifi var. Bundan kötü bir telif eser Türk sahnesinde şimdiye kadar yazılmamıştır. Her yönden kötü- nün kötüsü bir sefalet!

● KENT OYUNCULARI.
Sezon başında ve sezon sonunda iki piyes fevkalâde, hem piyes, hem oynanış bakımından. (Ver eli ni yeni dünya) ile (Garip bir çift.)

Başta Müşfik Kenter olmak üzere bütün oyuncular tebriker, hem yüz- lerce tebriker lâyık. Fakat arada- ki iki telif, çok zayıf eserler, hem uydurmanın uydurması. (Fadik Kız), Yıldız Kenterin ve arkadaş- larının çok canlı oynayılarına rağmen kötü bir melodram. Öteki telif (Delî İbrahim.) Söz temsili tarihi piyesi! Elli yıl evvel Münak- yan sahnesinde oynanan, Şahabet- tin Süleymanla Tahsin Nahidin (Kö- sem Sultan) hiç şüphesiz bu pi- yesten çok üstündür. Oynayanlara gelince, Delî İbrahim rolü bir yıldız gibi Müşfik Kenter'in omuzunda. Tarihteki İbrahim bu mu idi? Ama sanatçı ne yapın? Yazar öyle tahayyül etmiş ve öyle yaz- mış! Diğer birçok roller arasında Kara Mustafa Paşada Sükran Gün- gör ve Cinci Hocada Pekcan Ko- şar çok başarılı. Kösem Sultan rolüne gelince, affına sığınarak söy- leyim ki, bu rol Yıldız Kenterin ne tipine, ne cehresine, ne sesine uymuştu. Bu büyük artistimizi ilk defa böyle rolünün dışında görü- yorum.

● LALE ORALOĞLU TİYATROSU
Eskiden de oynadığı bir piyes - temini hatırlıyamadım - orta de- ğerde bir eserdir. Öteki eserlerden biri (Noktaçık), Tatlı bir coeuk piyesi Ya sonucusu? (Kadınlar İ-İn Derse.) Aristophanes'in meşhur komedisi. Fakat basına iş açtı Lâle hanımın. Yasak edilmesi ve sonra tekrar oynatılmasına izin verilmesi- ne kadar on gün süren bir acık grevi. Dile kolay! Oynatılmasa da ne olur olurdu.

● MUAMMER KARACA'da.
Bildigi volda yürüyor. Günün sıvası esirileri basta.

● ULVI URAZ SAHNESİNDE.

Her iki telif berbat. Biri (Kar- tal Tekmesi), öteki Hüseyin Rah- minin romanından sahneye uygu- lanan (Utannaz Adam.) Bu ikin- ci piyesten evvelce Tercüman'da bahsettiğim için ötekini de ona kıyaslayın.

● GEN-AR SAHNESİNDE. NA- zım Hikmetin (Yolcu) su. Sahne dili güzel. Piyes olarak zayıf. Oynanış başarılı. Öteki piyes tercüme bir eser: Büyü. Aşağı yukarı bir Grand-Gignole piye- si. Hareketli oynanıyor. Bilhas- sa çok tipik bir cimri kompozis- yonu ile Erol Günaydın. Çok di- namik, mükemmel artist.

● GÜLRİZ SURURİ - ENĞİN

CEZZAR TOPLULUĞU. (PALTO)
Büyük başarı. (Kurban) telifi klâsik Medea trajedisinden Haz- ret-i İbrahim kıssasına bağlanan bir eser. Koroda Yunan koroları- nın ilhamı var. Buna karşılık, bir sahnesinde davullar, zurna- larla sokakta gelin oynatılıyor! Bu tezada güllüdür. Tek zafer, Gülrizin rolünde. Eser yalnız dil bakımından güzel. Fakat piyes- olarak?...

● MÜCAP OFLUOĞLU TOP- LULUĞU. İki Bulvar komedisi: (Kaktüs çiçeği) ile (Diplomatik Bagaj.) İyi oynadılar. Bilhas- sa kadın oyuncuların Suzan Us- tanın başarıları devam etmek- te. Mücap, zaten tecrübeli, usta artist. İkinci piyeste belki biraz fazla dinamik olması ötekileri de peşinden sürüklüyor. Fars di- yeceksiniz, ama farsın da bir or- tası olsa gerek.

● ARENA'da ALTAN KARIN- DAŞ TOPLULUĞU (ANASTAS- YA) ile sezonun sonunu getirdi. Bu rekor fevkalâde. Karında- şın rolünde de büyük artist. Ar- kadaşları da çok iyi oynuyor- lar. Zafer tamam.

● İSTANBUL TİYATROSU.

Yahız (Mart Kedisi) ni sey- rettim. Kahkaha tufanı. Ne sa- ğa, ne sola kaçan neşeli sahne- midiz.

SONUÇ. — Şehir Tiyatrosu bu- tün özel tiyatroların üstünde bu- sefer de mazisinin şerefini par- lattı. Hani gökecekti? Bundan ib- ret alınsa yeridir.